

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vniuers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

20 De alijs personis, quae à collectis et Gabellis ex[...] emptas sunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

rebus, quale diximus esse tributum, tunc iudex secularis, nolente clerico soluere tributum, ius habet faciendi executionem in re ipsa tributaria, & hoc est, quod Albericus, & Baldus docuerunt; quando verò onus est personale, quod soluitur ex rebus ratione personæ; tunc sicut clericus secundum personam est exemptus; sic, etiam res clerici est exempta, quia onus imponitur rei ratione personæ. Persona igitur existente libera, nequit res esse onerata; licet possit e contrario accidere, ut res sit onerata, & persona libera, quando onus est reale, ut est tributum, census, hypotheca, feudum.

Decimoquinto quaeritur, Quas pœnas incurrant laici imponentes, vel exigentes gabellas à Clericis? De hac re Nauarrus in cap. 17. nu. 202. & cap. 27. nu. 61. & 70. & 115. & 128. Respondetur, in Bulla Cœnæ Domini sextam, vel septimam excommunicationem esse contra eos omnes, qui in terris suis noua pedagagia, seu gabellas ad id potestatem non habentes imponunt, vel augent, aut imponi, vel augeri prohibita exigunt. De hac excommunicatione agit Nauarrus cap. 27. nu. 61. & Siluest. verb. Excommunicatio. 7. casu 19. Angelus eodem verb. 3. nu. 19. Rosella eod. verb. 1. casu 8.

Per (Imponentes non habentes potestatem) intelliguntur quicumque domini, superiores, vel ciuitates superiorem in temporibus habentes.

Per (Exigentes) verò intelliguntur, hæres eius, qui imponit, publicanus, conductor, minister, & famulus percipientes gabellas à non sponte soluentibus.

Per (Pedagia, & Gabellas) intelligitur omne genus collectæ, vel exactionis, siue tributi, vel vectigalis.

Per (Prohibita imponi, vel augeri) intelliguntur vectigalia quæcunque inique, sine illicitè imposita, etiam laicis, nimirum sine iusta causa. Vnde hæc excommunicatio, ut rectè ait Nauarrus loco citato, non est contra eos, qui exigunt gabellas iustas, & licitas, respectu laicorum, sed est contra eos, qui exigunt prohibitas gabellas.

Sed in eadem Bulla Cœnæ Domini, est excommunicatio 18. vel 19. contra eos, qui collectas, decimas, tallias, præstantias, & alia munera, clericis, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, & illorum fructibus, redditibus, & prouentibus, absque Romani Pontificis speciali, & expressa licentia imponunt, & diuersimodis, & exquisitis modis exigunt: aut sic impositas etiam à sponte dantibus, & concedentibus recipiunt: nec non qui per se, vel alium directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut eisdem consilium, auxilium, vel fauorem, aut votum, vel suffragium, palam, vel occultè præstare non verentur, cuiuscumque sint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiam Imperialis, vel Regali præfulgeant auctoritates, seu Principes, Duces, Comites, Barones, Respublicæ, & alij potentatus quicumque, etiam Regnis, Prouinciis, & terris quomodocunque præfidentes, aut quauis etiam Pontificali dignitate insigniti. Hæc in Bulla.

Quæ quidem excommunicatio ferè desumpta est ex cap. Quæquam, de Censibus in sexto, & ex cap. Non minus. & cap. Aduersus de Immun. Eccles. & de hac Excommunicatione agit Nauarrus cap. 27. numer. 70. Angelus verb. Excommunicatio 7. num. 1. casu 1. & 23. Tabiena eodem verbo, casu 18. Caietanus in Summa eodem verb. cap. 39. & 49. Siluester eodem verb. 9. casu 3. & 21. Rosella eod. verb. casu 8. & 9.

Hæc igitur excommunicatio fertur contra omnes, qui imponunt, vel exigunt quodcunque genus collectæ, siue gabellæ à clericis, & Ecclesiis, siue Ecclesiasticis personis. Ex qua excommunicatione Glossa in Clem. Præsenti, de Censib. & exactionibus, colligit totam Italiam esse interdictam; quia in cap. Quæquam, de Censib. in 6. ipso iure imponitur interdictum contra ciuitates, & quascunque communitates, collectas imponentes clericis, vel ab eis exigentes. Quod, inquit Glossa, si verum est, cum per totam

Italiam contrarium passim fiat, sequitur ut tota sit interdicta. Idem aiunt Zabarella, Ioan. Andreas, & Ioan. de Lignano; ut referunt Siluester, & Rosella. Immo addunt etiam omnes Sacerdotes prædictum interdictum non seruantes, esse irregulares.

Sed reuera hæc non ita se habent. Primò, quia, ut diximus in Tract. de interdicto, post editam Constitutionem in Concilio Constantien. quæ incipit [Ad euitandum:] non tenemur seruare interdictum, nisi sit publicè, & expresse denunciatum. Deinde fieri potest, ut licet communis consuetudo non excuset à culpa exigentes à clericis gabellas, excuset tamen à pœna legis, nimirum ab excommunicatione, vel interdicto per legem impositis; ut docent Ioannes Calennus in tract. de interdicto, par. 2. num. 1. in fin. & Iulius Clar. lib. 3. sentent. recept. §. fin. qui est Practica criminalis, q. 26. num. 2.

De aliis personis, quæ à collectis, & gabellis soluendis exemptæ sunt.

CAPIT. XX.

IN primis gabellas non tenentur soluere Principum, vel ciuitatum publici Legati, ob res, quas deserunt suis velus gratia. *l. A legatis. C. de Vectigal. & ibi Salicetus, & Doctores communiter.* Deinde scholasticis, officialis, vel iudicis non tenentur iure communi gabellam soluere ex suis libris ad iurum studium literarum, vel officium necessariis. *l. Vniuersi. Cod. de Vectigalibus. & Salicetus in l. fin. §. Diuus. ff. de Publicanis, & ibi Bartolus, & Alexander.*

Sed quid si scholasticis à studio litterario recesserit, debent ne soluere gabellam ex libris suis, quos deserit? Respondetur: quàm diu animum habet non deserendi studium, sed redeundi ad illud, non debet gabellam soluere ex iure communi: quàm diu verò à studio recessit animo deserendi illud, & non redeundi debet gabellam soluere, quia amplius scholasticus non reputatur.

Sed est notandum, in multis prouinciis, & locis esse per consuetudinem communem hoc ius abrogatum: nam est vsu receptum, ut ex rebus, etiam licitis, quæ ex vno loco transferuntur in alium, vel per portam certam in ciuitatem inferuntur, gabella soluantur. Item exteri, quos Legitæ solent forenses appellare, iure communi exempti sunt à collectis, siue gabellis, quia eiusmodi onera, ut diximus, sunt personalia, quæ imponuntur personis ratione rerum. Cum verò exteri sint extra iurisdictionem imponentium gabellas, sequitur, ut sint exempti.

Obseruandum tamen, alicubi gabellas esse impositas ob contractum, qui in prouincia, ciuitate, vel loco celebratur, & tunc exteri contractum celebrantes, tenentur gabellam soluere, quia est imposita ratione contractus, qui fit in loco; unde exteri eo ipso, quo celebrant in dicto loco contractum, sponte se subiiciunt oneri.

Præterea, aliquando imponitur gabella non solum ciuibus, & incolis, sed etiam omnibus loci habitatoribus, & tunc etiam exteri comprehenduntur; quia eo ipso, quod domicilium, vel habitationem habent in loco, sponte se subiiciunt oneri, quia ex domicilio, & habitatione, quam habent in loco, commodum reportant.

Item pedagium, quod soluitur ob transitum per portam, pontem, vel viam certam, etiam exteri obligantur soluere, quia commodum reportant ex hoc, quod præbetur illis transitus securus, ac tutus.

Insuper, gabella aliquando soluitur ex rebus ad portum aliquem a portatis, vel per portam aliquam in ciuitatem inductis: & tunc etiam exteri tenentur soluere; quia referunt commodum ex hoc, quod illis præbetur portus securus, vel via, vel porta, vel ciuitas securo.

Primo queritur: cum alicubi sint statuta, ut omnia prædia laicorum intra territorium sita, sint obnoxia ad certam collectam soluendam, an comprehendantur exteri intra territorium habentes prædia? Respondetur ex iure communi eos minime comprehendendi; quia, ut diximus, sunt extra iurisdictionem imponentium huiusmodi statuta, cum collecta semper sint onera imposita personis ratione rerum. Nihilominus tamen ratione consuetudinis possunt comprehendendi: atque hanc consuetudinem vigere aiunt ex Bartolo, & Baldo, Alexander *conf. 68. libr. 2. Dec. conf. 94. Cuman. conf. 57. Et 169. Hannon. conf. 111. num. 20. Iason in l. Placet. C. de Sacros. Eccl.*

Secundo queritur, An ementes fructus reddituum, quos Clerici habent, vel Ecclesia, debeant solvere gabelam? Ratio dubitandi est; quia privilegium rei emptæ transit in emptorem; sed Clerici, & Ecclesia sunt immunes à gabelis, ergo & emptores. Respondetur, eos debere solvere: ita communiter Doctores in *Clem. Praesenti. de Consu. &* cum dicitur: Privilegium rei emptæ transit in emptorem; Respondetur hoc esse verum de privilegio reali, quod est annexum rei emptæ, quod transit cum re emptæ; non autem de privilegio personali; qualis est immunitas clericorum.

Tertio queritur, An si clericus habeat bona indivisa cum laico, talia bona sint libera? Nam non est maior ratio, cur sint subiecta gabelis ratione laici, quam, cur non sint libera ratione clerici. Respondetur, in foro exteriori laicum cogi solvere ad divisionem faciendam, vel si non fecerit, ad gabelam ex sua parte soluendam; atque eadem est obligatio in foro conscientiarum.

Quarto queritur, An usufructuarius teneatur ad collectas, & gabelas soluendas? Respondetur, quandoque gabelle, vel collectæ fuerint impositæ personis habentibus proprietatem, siue dominum rerum; tunc usufructuarius non est obligatus: quia proprietatem, siue dominium rei non habet. Quandoque vero impositæ fuerint habentibus possessionem, tunc usufructuarius teneatur; quia similem possessionem rei habet, & ex ea fructus percipit.

Ex quibus rebus gabella, vel collecta solui debeant.

CAPVT XXI

NOTANDVM est, gabelas, siue collectas imponi multipliciter. Aliquando imponuntur rebus, quæ extrahuntur extra territorium alicuius urbis; provinciarum; vel regni. Aliquando rebus, quæ in civitate inferuntur, vel quæ ad portum deferuntur. Aliquando rebus, quæ ex loco in locum transferuntur per certam viam, vel pontem, vel per certam portam civitatis. Aliquando rebus, quæ per negotiationem venduntur. Aliquando rebus, quæ quomodolibet venduntur, vel permittuntur. Aliquando rebus, quæ ex donatione, legato, vel testamento, vel alienatione transferuntur in alium.

Aliquando soluntur gabella ex animalibus; quæ per certum pontem, vel viam transeunt. Aliquando etiam soluntur ex ipsis personis, quæ transeunt per pontem, portam, vel viam.

Queritur hic, An gabella, quæ exiguntur ex rebus ad proprium usum translati, vel asportati, vel venditi, sit iniusta quod est querere, An gabella, vel collecta possit imponi rebus ad proprios usus necessarios: nimirum carnibus, piscibus, salis, fumento, oleo.

Item queritur, An cum collecta, vel gabella imponitur rebus, quæ venduntur, vel emuntur, vel transferuntur alio, vel asportantur in partiam, vel domum propriam, vel civitatem, vel per certam portam, pontem, vel viam deferuntur, debeant etiam solui ex rebus venditis, vel emptis, vel translatis, atque asportatis ad proprios usus?

In hac re sunt duæ opiniones. Prima asserens vectigalia,

gabelas, siue collectas, quæ exiguntur ex rebus ad proprios usus necessarios, esse iniustas: ita Caiet. in *summa. in ver. Vectigal.* Angelus in *vocabulo Pedagogium. num. 3. Calvus libr. 1. de lege Pannali. Gloss. in l. Super quibusdam, de verb. signific. Hostien. in *Summ. tit. de Consu.* non solum ait esse iniustas, sed etiam consuetudinem exigendi esse irrationabilem. Probandum, quia iure communi civili est prohibitum eiusmodi vectigalia exigere. *L. Vniuersi. C. de Vectigal.* vbi præna de captationis imponitur vectigalium exactoribus. Item in *L. Omnium. C. de Vectigal.* statuitur, ut vectigalia solum imponantur, vel exigantur pro rebus, vel ex rebus mercimoniis; & negotiationis causa asportatis, vel delatis. Hæc item vectigalia, vel gabella, non solum sunt contra ius civile, sed etiam videntur esse contra ius, & æquitatem naturalem; quia eo ipso, quod gabella soluntur ex rebus ad proprium usum necessarios; sequitur ut pauperes magis onerentur, quam divites: tum quia, cum magis indigeant, plura vendunt, vel emunt, vel transferunt, vel asportant, ac deferunt tum etiam, quia plus oneris patitur pauper in vno quadrante, vel nummo aereo soluendo, quam patiatur dives in vno nummo aureo.*

Altero opinio asserit, eius generis gabelas, collectas, siue tributa, primo iure communi civili esse quidem prohibita, sed consuetudine ius civile esse abrogatum, & vtiliter esse introductum; ut etiam ex rebus ad usum necessarios solvantur gabella.

Secundo; posse etiam statuto civitatis superiorem non agnoscentis constitui, ut gabella solvantur etiam ex rebus ad usum necessarios; quia non est contra ius naturale, sed solum contra ius civile huiusmodi gabelas exigere: & ius civile, sicut consuetudine potest abrogari etiam lege, vel statuto Principis.

Tertio asserit hæc opinio, ex communi consensu civium posse civitates propter necessitates occurrentes, imponere gabelas, seu potius collectas ab incolis soluendas; etiam ex rebus ad usum proprios necessarios: quia ipsi cives possunt sibi ipsis hoc onus imponere. Sic Silvester in *verbo Gabella. 3. qu. 3. Antoninus par. 2. tit. 1. cap. 13. §. 9. Kofella in verb. Pedagogium. num. 6. Gabriel in 4. dist. 13. qu. 1. 3. soncluf. 2.*

In hac re primo dicendum est, non esse morem condemnandum, quo gabella imponuntur carnibus, piscibus, vino, sale, oleo, & aliis huiusmodi rebus, quando venduntur, vel emuntur, vel extrahuntur, etiam ad proprios usus; quia non est contra ius naturale, vel diuinum, ut huiusmodi gabella, vel collectæ imponantur: non enim sequitur, ut pauperes magis onerentur, ac grauentur, quam divites: nam pauperes solent esse paucis contenti, & modico vivere: vnde pauca etiam vendunt, vel emunt, & consequenter modicum solvunt.

Secundo dicendum est, non esse consuetudinem damnandam, vbiunque ea existerit, soluendi collectas, vel gabelas, etiam ex rebus ad usum proprios necessarios; quia, ut diximus, non sunt ex gabelis prohibita iure naturali: sed solum civili communi, quod potest consuetudine abrogari.

Sequitur tertio, ut ex communi consensu possint civitates ad communes collectas se obligare, propter necessitates publicas. Et cum sæpe accidat, ut Respublica omnem suam potestatem transeat in Principem, cui se subijcit, vel qui eam sibi acquisiuit aliquo titulo iuris: consequenter fit, ut etiam Princeps possit ad similes collectas soluendas, lege, vel constitutione subditos obligare. Quare in hac re consideranda sunt locorum, provinciarum, vel civitatum consuetudines: nam alicubi consuetudo, vel statutum est, ut solum solvantur gabella ex rebus negotiationi subiectis, & non ex rebus ad proprios usus necessarios. Alicubi vero sunt consuetudines, vel statuta, ut gabella, vel collectæ solvantur etiam ex rebus ad usum proprios necessarios.

Vltimo considerandum etiam est, aliud esse gabelam solui ex rebus ad vite usus necessarios; aliud vero solui gabelam ex rebus, quibus ad proprios usus indigemus,